

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

728.3

Szerző :

Cím :

Öreg budai házak

Forrás :

Nyitól
Budapest 1914. II. 22

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Idő :

1914

Személy :

Helyszám :

1385 —

A régi Buda. Balra : a híres „Paracsnoki-ház”, alul Albrecht királyi helytartó és Hadik gróf várparacsnok lakott. Jobbra : A Csonka-torony. Szőnyi Lajos fényképei

A budai Várban hatalmas építkezés előmunkálatai folynak. Az országos levéltárat kezdik építeni tavaszkor s most a Nándor-utcában és a Bécsi-kapu-téren megindult a bontás. Aki a multak emlékeit megbecsüli, s ért a régi kövek nyelvén, megrezzen arra a hírre, hogy a Várban bontanak.

Mennyi szépség, mennyi történelmi és művészeti emlék veszett el már a harcok folyamán, amelyekben Budának annyi része volt. A sok pusztulás és kegyetlenség mellett is azért lépten-nyomon még mindig érdekesség állít meg a csendes utcák során. Hol egy pompásan megmaradt homlokzat, hol csak a kapuoszlopok, vagy az erkély, máshol maga az egész építkezés lekötő a figyelmet. A Nándor-, Werbőczy-, Fortuna-, Uri-, Országház-utca csupa régi emlék, egyik-másik ház jóval öregebb ötszáz évesnél.

A legidősebbek közül való az Országház-utca 20. számú, a tizenötödik századbeli rajnavidéki és bizánci stílusban épült ház. Erősen szembeötlik az első emelet magasságában a fal kiszökellése és a párkány csúcsíves szegélye. A kapualja régi építkezési mód szerint dongaboltozatu és föl van osztva kis mezőkre.

Pompás épségben maradt meg az Országház-utca 6. számú házának díszes kapuozslopa. „1686.“ ez az évszám van belevésve, de önmaga is világosan rávall korára. Az agg ház, amelyben most a „Budavári Zeneiskola“ otthona van, sok átalakításon ment keresztül s kétemeletesre építették föl. Belülről, az udvar felől is csupa érdekesség a ház. A tizenötö-

dik századbeli salzburgi folyosókra emlékeztető folyosóit félpillérek és sugár-
oszlopok tartják.

Ennek a régi utcának 17-es számú háza nem mutat építészeti érdekességet, de azért van nevezetessége: a falában őrzött ágyúgolyó. Hogy mely alkalommal, Budának melyik nagy eseménye közben került oda, nem tudni, de hogy ostromló sereg röpítette oda a veszedelmes golyóbist, az bizonyos. A falba fúródott vendéget azután — amikor megkönnyebbült lélekkel tekintettek vissza az elmúlt nehéz napokra — ott márasztalták, s emlékképpen beleillesztették a falba.

Az Országház-utcában s az Uri-utcában hajdan Mátyás király feleségének nyomában beözönlött olasz pénzemberek és kereskedők laktak. Ezért az Uri-utcát régebben Olasz-utcának is nevezték, s több épület viseli magán az akkori olasz építészeti modor nyomát. Az olasz bankárok utcájában Perényi Imre nádornak két háza is volt: a 60. és az 58. számú. Az utóbbiban 1766-ban Albert főherceg, királyi helytartó lakott, majd pedig Hadik gróf budai várparancsnok. A ház ilyenformán bizonyos tiszteletteljes központ volt a sok előkelő épület között is. „Parancsnoki ház“-nak nevezték s rajta maradt ez a név mindmáig, holott ma bizonyára nem elégednének meg ilyen magas személyiségek egyemeletes házzal, bár ez a szerény méretű épület oszlopos kapualjával, a falba illesztett szobraival, fehér fájú ablakaival maga a nemes előkelőség.

A barátságos külsejű „parancsnoki ház“-tól elüt sötét kietlenségével a

„csonka torony“. Vakolata egészen lehámlott már, de megvedletten is merev, dacos keménységgel áll s szinte elárulja, hogy fekete emlékeket őriznek a falai. Börtön volt ez a torony, Zsigmond király a huszitákat záratta bele és a sötét cellákban sok fanatikus ember fohászködása hangzott el, vallásháborúk szomorú idején. A mogorva torony körül vidám, színes rácskerítés húzódik, azon belül pedig zöld fák beszélnek az újabb tavaszokról, amelyeket ez a régi torony megért.

Látta ez a torony, amint Zsigmond király a Szent György-téren, amelyet ma Dísz-térnek hívnak, lefejeztette Kontot és társait. Látott a torony sok más vérnapot, győzelmi ünnepélyeket, lovagi tornákat. S tanui voltak sok nagy eseménynek itt a csendes utcák ősi házai, amelyek közül a lebontás halálára ítétek már annyi sokat. Közülük a legnevezetesebbek egyike az Iskola-téren a 2. számú ház, amely Héderváry Kont István nádoré volt. A tizennegyedik században épült ház lovagvár benyomású s komor csarnokában valamikor, száz év előtt — német színészek játszottak. A régi falak soha annyi nevetést nem hallottak, mint ebben az időben, mikor a jó budai polgárok tapsoltak a muzsájuknak.